

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/3285	25 augustus 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 61/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen


Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/3285, d.d. 25 augustus 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

61/92

(Afgesloten 251200 AUG 1992)

Bosnië-Herzegovina

Het afgelopen weekeinde hebben met name rond Sarajevo zware gevechten plaatsgevonden. De Bosnische strijdkrachten, die vooral uit Moslims bestaan, hebben een poging gedaan het Servische beleg rond de stad te doorbreken. Deze inzet, die volgens de Bosnische regering onder persoonlijk bevel stond van president Izetbegovic en tot doel had de onderhandelingspositie van de Moslims bij de komende vredesconferentie in Londen te verbeteren, lijkt te zijn mislukt. Wel was sprake van Bosnische infiltratie in de Servische linies bij Breza, in het berggebied ten noordwesten van Sarajevo. Verder naar het westen zouden Serviërs zonder enige strijd de stad Jajce hebben ingenomen. Zij hadden gesteld dat er geen vernielingen zouden worden aangericht als de Moslims en Kroaten in de stad geen verzet zouden bieden.

Ook in het noorden van de republiek was sprake van hevige strijd, vooral in het dal van de rivier Sava, die de grens tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië vormt. Aldaar blijven Kroatische eenheden pogingen doen de aanvoerroutes van goederen vanuit Servië naar de Servische gebieden in het westen van Bosnië-Herzegovina en het aangrenzende Kroatië te doorbreken.

Volgens het Kroatische persbureau HINA is het afgelopen weekeinde opnieuw een commando-aanval uitgevoerd op het vliegveld Banja Luka, waar de [formeel door de JNA overgedragen] gevechtsvliegtuigen van de Bosnische Serviërs zijn gestationeerd. Volgens HINA zijn bij deze jongste aanval 14 jachtvliegtuigen, een gevechtshelikopter en de verkeerstoren onbruikbaar gemaakt. Vorige week woensdag hadden Bosnische commando's eveneens een dergelijke aanval uitgevoerd, maar daarbij was volgens het (pro-)Servische persbureau TanJug slechts geringe schade aangericht.

In het zuidoosten hebben de Kroatische strijdkrachten opnieuw artillerievuur uitgebracht op Servische posities in de omgeving van de strategisch gelegen plaats Trebinje. De Serviërs stellen niet alleen de Kroatische aanvallen te hebben afgeslagen, maar zelfs alle belangrijke posities rond het ten westen van Trebinje gelegen Mostar te hebben bezet. Dit betekent mogelijk dat de Kroatische opmars richting Trebinje is stopgezet en dat de Serviërs nu nieuwe aanvallen op Mostar overwegen. Deze stad was door de Kroaten slechts enkele maanden geleden onder militaire controle gebracht; inmiddels hebben zij Mostar uitgeroepen tot de hoofdstad van de "Kroatische" delen van Bosnië-Herzegovina.

Volgens (overigens onbevestigde) meldingen van VN-personeel zou een aantal gewelddadige incidenten, waarvoor Serviërs verantwoordelijk zijn gesteld, in feite het werk zijn geweest van andere gevechtsgroepen, met name van Moslims. Dezen zouden er zelfs niet voor terugschrikken leden van hun eigen bevolkingsgroep te beschieten om de Serviërs van agressie te kunnen beschuldigen. Dit houdt verband met het feit dat juist de Moslims in de huidige, voor hen ongunstige, militaire situatie geen aanleiding zien om met de andere bevolkingsgroepen te onderhandelen en veeleer beogen incidenten te creëren in de hoop een

grootschaliger militaire interventie uit te lokken dan vooralsnog in VN-kader voorzien is.

De Bosnische regering heeft inmiddels bevestigd dat aan Moslim-zijde in Bosnië-Herzegovina huurlingen uit islamitische landen zijn ingezet. Hun aanwezigheid houdt verband met de voortdurende verzoeken om steun aan de islamitische wereld van de kant van de Moslims in de Bosnische regering. Deze bevestiging kan door de Servische propaganda worden aangevoerd als illustratie van het gevaar van islamitisch extremisme in Bosnië-Herzegovina. Overigens blijft het vooralsnog onwaarschijnlijk dat er in die republiek honderden Afghaanse Mujahedin-strijders zijn ingezet, zoals TanJug recentelijk berichtte.

De Poolse ex-premier Mazowiecki, die in opdracht van de VN een inspectie uitvoert over de naleving van de mensenrechten in de gevangenenkampen in Bosnië-Herzegovina, maakt melding van problemen bij de uitoefening van zijn taak. Deels door gevechtshandelingen, deels door tegenwerking van lokale autoriteiten, is hij niet in staat alle kampen op de door hem beoogde route te bezoeken. Hij zal aanstaande zondag een eerste verslag uitbrengen over zijn bevindingen, maar heeft wel al gewag gemaakt van verregaand cynisme bij een aantal kampbeheerders.

De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, heeft gesteld dat hij zijn eenheden heeft bevolen de etnische "verhuizingen" te staken. Tevens zou hij hen hebben opgedragen de levensomstandigheden in de onder Servische supervisie staande kampen te verbeteren en het Rode Kruis een lijst van alle gevangenen ter hand te stellen. Karadzic heeft reeds eerder soortgelijke gebaren van goede wil gemaakt. Dergelijke uitspraken dienen waarschijnlijk vooral politiek-propagandistische doeleinden en zijn gericht op het verbeteren van het internationale aanzien van de Serviërs.

Vorige week heeft, onder auspiciën van de EG-waarnemersmissie, voor het eerst een uitruil van krijgsgevangenen plaatsgevonden tussen Bosnische Serviërs en Kroaten. In totaal betrof dit 700 personen. TanJug stelde onder meer dat de Kroaten gevangenen achterhielden en dat vele uitgeruilde Kroaten lid waren van reguliere Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina. Dit zijn gebruikelijke thema's van de Servische propaganda.

Internationale vredesinspanningen

Morgen begint in Londen de door EG-voorzitter Groot Brittannië georganiseerde, driedaagse "brede" Joegoslavië-conferentie. Deze verschilt van de door Lord Carrington voorgezeten conferentie doordat nu ook waarnemers van onder andere de CVSE, de VN en islamitische landen zullen deelnemen. Bovendien zullen de leiders van de drie bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina, alsmede de "Joegoslavische" premier Panic aanwezig zijn. Nadat eerder grote onenigheid was gerezen over het aantal uitnodigingen en de status van sommige beoogde deelnemers, is inmiddels overeengekomen dat alle conferentie-deelnemers op persoonlijke titel zullen spreken. De Britse regering heeft verklaard dat alle uitgenodigde personen de conferentie ook daadwerkelijk zullen bijwonen. Tot de genodigden behoren echter geen vertegenwoordigers van de Albanen in Kosovo en de Serviërs in Kroatië, die ook hadden geëist aan de conferentie te kunnen deelnemen.

De Kroatische regering heeft de organisatie van de conferentie verzocht alsnog uitnodigingen te sturen aan de -volgens Servië illegaal gekozen- president van Kosovo, alsmede naar vertegenwoordigers van de Kroaten en Hongaren in de andere voormalige autonome Servische provincie, Vojvodina. Dit is opmerkelijk, niet alleen omdat het aantal Kroaten in Vojvodina relatief klein is, maar ook omdat

Kroatië zich verzet tegen de komst van leden van de Servische minderheden in andere republieken naar de conferentie.

De deelnemers aan de conferentie zal worden gevraagd een plan van vier punten te ondertekenen, dat onder meer voorziet in het afzien van het gebruik van geweld en het staken van pogingen tot het etnisch "zuiveren" van gebieden. Naar verwachting zullen allen hiermee uit politiek-propagandistische overwegingen instemmen. Er zijn echter geen aanwijzingen dat de oorlogvoerende partijen bereid zijn tot ingrijpende concessies. De conferentie zal vermoedelijk geen doorbraak opleveren voor het vredesproces.

De Kroatische president Tudjman heeft gesteld dat indien de conferentie inderdaad mislukt, Servië aan een militaire "shocktherapie" moet worden onderworpen in de vorm van onder meer precisiebombardementen op commandoposten, luchtmacht- en marinebases. Mogelijk beoogt hij hiermee Servië tot meer compromisbereidheid aan te zetten. Impliciet legt hij echter bij voorbaat de verantwoordelijkheid voor zowel het mislukken van de conferentie als het voortduren van de gevechten aan Servische zijde.

De voorzitter van de CVSE, Tsjecho-Slowakije, heeft de oprichting voorgesteld van een commissie die de internationale betrokkenheid bij Joegoslavië moet coördineren. Deze coördinatie zou niet alleen de humanitaire hulpverlening moeten betreffen, maar ook de eventuele militaire acties ter uitvoering van de VN-resoluties.

In New York is gisteren de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties bijeengekomen op initiatief van een groot aantal islamitische landen. Naar verwachting zullen zij de VN aansporen het Servische geweld tegen de Bosnische Moslims krachtig te veroordelen.

Servië

Griekenland heeft toegezegd met onmiddellijke ingang de uitvoer van olieproducten naar de voormalige Joegoslavische deelstaten stop te zetten. Dit houdt verband met beschuldigingen dat Griekenland het embargo tegen Servië/Montenegro schendt door olieleveranties via Macedonië. De Griekse regering heeft elke betrokkenheid ontkend, maar erop gewezen dat zij geen controle heeft op het transitverkeer via "Joegoslavië" naar West-Europa. Tevens werd benadrukt dat de genoemde maatregel van tijdelijke aard is en zal duren tot de EG zich nader zal hebben beraden over het effect van de sancties op "Joegoslavië".

Er bestaan overigens grote twijfels of de sancties tegen Servië op korte termijn effect zullen sorteren. Het Servische bewind is er namelijk in geslaagd voldoende voorraden olieproducten en eerste levensbehoeften op te slaan om tenminste zes maanden volledige isolatie te kunnen doorstaan, derhalve met inbegrip van de komende winter. Gezien de aanvoer via Macedonië, over zee en over de Donau kan de werkelijke termijn mogelijk zelfs nog langer zijn. Wel wordt aanzienlijke schade toegebracht aan de industriële basis van Servië, zodat de gevolgen van de sancties op langere termijn wel degelijk ingrijpend zullen zijn.

Macedonië

Volgens TanJug bereidt Macedonië een wet voor die de regering het recht geeft personen die minder dan vijftien jaar in de republiek gevestigd zijn, het land uit te zetten. Dit houdt ongetwijfeld verband met Macedonische vrees voor onrust onder de Albanese minderheid in die republiek ($\pm 25\%$), zeker in geval van een volksopstand onder de Albanen in Kosovo en de daarna te verwachten

aanvoer van vluchtelingen/infiltranten in Macedonië. Overigens is de Macedonische regering nog steeds demissionair.

Conclusie/vooruitzicht

In Bosnië-Herzegovina blijven zich hevige gevechten voordoen. Op vrijwel alle fronten lijken de Kroatische en Moslim-offensieven van de afgelopen dagen tot staan te zijn gebracht en lijken de Serviërs zich op te maken voor tegenaanval-
len.

Het is denkbaar dat de gevechten ten tijde van de driedaagse Joegoslavië-conferentie zullen afnemen. Naar verwachting zal deze conferentie echter geen doorbraak opleveren voor de vredesinspanningen met betrekking tot Joegoslavië.

De Servische regering is erin geslaagd reserve-voorraden op te bouwen van eerste levensbehoeften voor tenminste zes maanden. De kans dat zelfs een verscherping van de sancties op korte termijn zal leiden tot een koerswijziging van de Servische regering, is klein. Pas op langere termijn zal het effect van de sancties groot zijn.